

ERDELYI ÉLET

Tartalom:

Az agyonterhelt kereskedelem

Matt a villanygyárnak — Aradváros közönsége csatlakozik a kereskedőkhöz és generális világi sztrájkjal töri le a villanygyár uzsora-tarifáját

Tanulságos esetek — Bünvádi feljelentés készül egy nagyváradai biztosítási tisztviselő ellen hamis eskü címén

Füstben ent terv — Deutsch Aladár adóeltitkolási ügyében nem részesülhet jutalomban a feljelentő

Izgalmas jelenetek közepette árverezték el egy aradi repülőkapitány özvegyét

Az Astra marad, de a CFR már perlektuálta az átvételt és minden valószínűség szerint rövidesen elérkezik a gyár reneszánsza

Érdekes bonyodalmak az aradi törvényszéken egy eltűnt akta körül

Az Aradi Polgári Jótékony Nőegylet fizette meg Zabb István röpíratait

Az Erdélyi Élet villanyrovata, — speciális szeretéttel, — bárkinek díjtalanul rendelkezésére áll

Félhangos heti híradó — Az Astra kulturegyesület tüntetése a panamával vádolt dr. Lupas János mellett — Postémegrendeléseket keres özv. ögről Pallavicini Alfrédné

Nem minden második — mindenki nyerhet — tapasztalatot, aki osztálysorsjegyet vásárol

Képes színház- és filmélet rovat

Segesvári szövetgyár vezérképviselője
Vajda Béla
A R A D,
No. 1
Str. Alexandru

M
I
N
D
E
N

S
Z
A
K
Ü
Z
L
E
T
B
E
N

K
A
P
H
A
T
Ó

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MINDEN SZAKÜZLETBEN KAPHATÓ

Gyári lerakat és vezérképvselet:

Hirschmann Károly

Arad, Str. Gheorghe Lazar No. 17.

Fényképes igazolványokkal ellátott tudósítók és kiadóhivatali megbízottak: București, Cluj, Timișoara, Oradea, Brasov, Satu-Mare, Tg-Mures

Az agyonterhelt kereskedelem

(Arad). Legfőbb ideje, hogy társadalmi védelemben részesítsük a kereskedő-társadalmat, amely a nemzetgazdaságnak egyik legerősebb oszlopa!

Bizonyos, hogy mindenki, aki a fenti mondatot elolvasta, most arra gondol, az újabb adó-emelések, taksa-szaporítások ellen kívánunk felszólalni. Sokan lesznek olvasóink között, akik a villanygyár kizsákmányoló, leplezetlen árdiktaturájára emlékeznek, amelylyel szemben sikerrel vettük fel eddig

is a meg nem alkuvó küzdelem, egységbeartó módon az Erdélyi Élet kibontott zászlója alá Arad kereskedői világát. Mindkét esetben igaza volna az olvasónak, ha akár a közterhek, akár a villanygyár könyörületet nem ismerő diktaturája csakis a kereskedő-osztályt, kizárólag Arad kereskedelmi világát sújtaná. Sajnos, mindnyájan tudjuk, hogy mennyire nem így van és

*a terhekben egyformán ki kell venni részét
mindenkinek.*

Am van egy jelenség, melynek áldozatául a kereskedőket pécézték ki és minden egyes alkalmat felhasználnak arra, hogy *ezt a mindenünnen megpróbáltatott, ezerféle irányban igénybevett társadalmi osztályt használja ki eszközéül a maga célkitűzései számára.*

A szociális célokkal hivalkodó, a jótékonyság leplébe burkolódzó, különféle hivatalos, félhivatalos, vagy csak egyszerűen társadalmi, jótékonysági gyűjtőakcióra gondolunk, amelyeket az utóbbi időben szinte kizárólagosan csakis arra alapoznak megindítóik, hogy

Arad kereskedő-társadalmára hárítsák át azoknak anyagi kötelezettségeit.

Nincsen nap, hogy négy-öt gyűjtőívvel be ne kopogtatnának

az aradi üzletekbe a „gyűjtők“, hogy ellenállhatatlan erejű rábeszélések, kapacitálások kíséretében husz lejtől fölfelé ki ne csikarjanak „némi nemes adományt“ az áldozatul kiszemelt üzlettulajdonosói. A kereskedő, szegény, akinek váltóterminusoktól, esedékességektől fő naphosszanta az agya; aki egész nap azon töri a fejét, hogy hogyan szedhetné be egyre rosszabbodó kintlevőségeit, kénytelen végighallgatni a gyűjtők kapacitálásait és kénytelen adni, már csak azért is, hogy végét vesse az idögmegpróbáltatások és megszabaduljon a nemeslelkű apostoloktól, a magas címekre és célokra hivatkozó adomány-piócáktól. A kereskedő, akinek nyílt üzlete van, nem mondhatja, hogy egy-egy nap lefolyása alatt több gyűjtő nyit be az üzletébe, mint vevő, — a kereskedő fizetni, adózni kénytelen a gyűjtőakcióknak, mert ki hinné el hogy

a csillogó kirakatok mögött annál feketébb gondok tanyáznak

és ki adna hitelt, ha azt találná mondani, hogy neki is kell az a pár huszlejes napi bevétel, fára, kosztra és miegyébre...?

A kereskedők teljesen védtelenül, tehetetlen kiszolgáltatottságban állják a gyűjtőakciók rohamait. Százakra és ezekre megy az az összeg havonta, amelyet huszlejenként kénytelenek kilizetni, mert a gyűjtőakciók ágensei, lelkés és lelketlen apostolai nem ismernek irgalmat. Pedig

hánynak és hányan adóznak, akik észrevétlenül vonják ki magukat ezeknek a társadalmi, rendkívüli terheknek viselése alól.

Nemcsak egyének, hanem egész társadalmi osztályok, amelyek fölényes mosollyal nézik biztonságos és kevésbé könnyen hozzáférhető pozíciókban a kereskedők külön kálváriáját...? Csak azért, mert

nincs nyílt üzlethelyiségük, mert nem hirdeti portálé a neveiket, észrevétlenül és meg sem közelítően élnek ezek a tőkésék, vagyjövödelmű magánosok, birtokosok, háztulajdonosok és ragyogóan kereső szabadfoglalkozásuak,

akik csak véletlenül adóznak a segélyakciók javára. Ki tagadhatná, hogy ezek helyett is mind-mind a kereskedőknek kell lefizetni az „önkéntes adományok“ keşerves obolusait...?

Óriási aránytalanság az anyagiakban és órlási igazságtalanság az erkölcsiekben: ezek a megállapítások jellemzik a legkonkrétan a gyűjtőakciók szempontjából az aradi kereskedő-társadalom helyzetét. Ezért szükséges, hogy

leplezetlen őszinteséggel hívjuk fel a tarthatatlan állapotra a közvélemény figyelmét: védjük meg a kereskedőket a gyűjtőakciók áradatával szemben!

Azok, akik vállalják a nemes szociális célokért induló gyűjtéseket, fordítsanak arra is gondot, hogy

egyforma arányban vonják be akcióik körébe a kereső és a tőkés osztályokat s ha valóban jótékony szolgálatot kívánnak tenni a társadalomnak, úgy ne sajnálják a fáradságot fel is keresni mindazokat, akik eddig kényelmes cinizmussal vonták ki magukat a nyomorúság közhelviseelésének kötelezettsége alól

Arad kereskedőtársadalmának azonban védelmet kérünk a további gyűjtőakciók rohamai ellen: adjanak azok, akiknek van és akik tehetik!

Matt a villanygyárnak

Aradváros közönsége csatlakozik a kereskedőkhöz és generális világítási sztrájkjal töri le a villanygyár uzsora-tarifáját

(Arad.) Fekete kirakatok demonstrációjában robbant ki mindaz a keserűség, amelyet Arad kereskedő-társadalmában kellett az aradi villanygyár irgalmat nem ismerő tarifális uzsorapolitikája. Az Aradi Kereskedelmi Testület-kezdemenyezésére Arad kereskedői egységes elhatározással mondták ki, hogy inkább lemondának üzleteik kirakatainak vonzóerejéről, inkább kárba veszni hagyják az áruk izléses kiállítására fordított szeretetteljes gondot és leoltják mindennütt a kirakatok elektromos égőit, — de nem hajlandók fizetni tovább azokat a horribilis áram egységárakat, amelyeket az aradi villanygyár egyeduralkodói kivetnek rájuk. Január hó 23-án este borult sötétség az aradi üzletkirakatokra és Arad kereskedőtársadalma el van szánva rá, hogy akár egy hónapon át is vállalja ezt a defenzív küzdelmet, hogy saját meggyőződésének érvényt szerezzen és példát szolgáltatson a villanygyár egyébmás fogyasztó-osztályai számára is, hogy mennyire türehetetlen a helyzet.

Az Erdélyi Élet Arad kereskedőtársadalmának egységes és energikus állásfoglalását elégtétellel és nyugodt öntudattal, az igazság győzedelmébe vetett megingathatatlan hittel regisztrálja.

A hivatása magaslatán küzdő sajtó egyedüli orgánuma voltunk és maradunk,

hol már évekkel ezelőtt az orvos kendőzetlen, de gyógyítani kívánó energiájával rántottuk le a leplet az aradi villanygyár üzletpolitikájáról: arról a semmire tekintettel nem lévő profit-hajhászásról, amelyet a villanygyár urai évek, sőt évtizedek óta folytatnak. Ez az üzletpolitika a maga érdekein kívül soha sem vett tudomást semilyen más érdekekről és

az egyre rosszabbodó gazdasági viszonyokat éppugy nem vette figyelembe, mint ahogyan erőszakosan behunyta a szemeit éppen a kereskedőtársadalom teherbíróképességének szemmel látható hanyatlásával szemben.

nem késtünk szóvá tenni az Erdélyi Élet hasábjain, hogy ez az üzletpolitika, amely a gazdasági élet törvényszerűségeit cinikus semmibevevéssel intézi el, az elkeseredés kirobbanására fog vezetni és akkor hiába játsza meg magát hivatalos hatóságnak az áruzsorát folytató szimpla kereskedelmi vállalat: ukázszerűen kivetett tarifáit — mert

ma már képtelenség ezeket az egységárakat megfizetni — a kiuzsorázott fogyasztók azzal utasítják vissza, hogy inkább lemondanak a villanyáram fogyasztásáról és visszatérnek a petrolgáz, a petroleumlámpák, a gyertyák használatához, semmint hogy a saját egzisztenciáikat hajlandók lennének feláldozni az aradi villanygyár igazgatósági urainak nagyobb tantiémje érdekében.

Az Erdélyi Élet, — szemben a napisajtó dodonai, óvatos, félre nem érthető magatartásával szemben, — nem hallgatta el és a jövőben még kevésbé fogja eltitkolni mindazt, ami nyilvánvaló módon köztudomásu a villanygyár kizsákmányoló tantiém-vadászaival kapcsolatosan és

egy percgig sem fog tétovázni, hogy továbbra is az élén maradjon abban a harcban, amely a fogyasztók, a kizsákmányoltak és kiuzsorázottak érdekeiért folytatja a küzdelmet.

Mindenki tudja, hogy a villanygyár politikai érdekeltségei potom pénzért szerezték meg privilegizált, versenyen kívülálló helyzetüket az imperium átvételének idején. Az a tizmillió lej, amelyet akkoriban Aradvárosának fizettek, sokszorosán megtérült már a fogyasztók keserves verejtékkel szerzett pénzéből és sajnos, nincs rá törvényes mód, hogy felelősségre lehessen vonni mindazokat a történetekért, akik ezt a helyet megteremtették. A kartellek irgalmatlan árpolitikája, amely éppen az elektromos energia-termelés iparterületén kapcsolta bele a maga láthatatlan érdekhálózatába az aradi villanygyárat is, csak kedvezni látszott az aradi igazgatóságnak. Arra persze nem számítottak, hogy az elkeseredésnek is vannak határai, amidőn a helyzet türehetlensége demonstratív tömegakciókra vezet, mint ahogyan bekövetkezett ez Kolozsváron, Temesváron s most Araddal együtt Déván és Lugoson is és a villanygyár urainak napokon belül be kell látniok, hogy,

ha el nem szánják magukat arra, hogy a saját többszáz százalékos tiszta hasznukból nem engednek önként a kiuzsorázott fogyasztóknak, úgy ezek és ezek mondanak le a villanyáram előfizetéséről, nemcsak a sztrájkba lépett kereskedők, hanem a leszállított fizetésű köz és és magántisztviselők, az agyonadóztatott iparosok és a szabadfoglalkozásu lakosok is.

Szükséges tehát. hogy amidőn az aradi villanygyár igazgatósága rákényszerül arra, hogy engedjen a kereskedőknek, gyökeres redukcióját az egész vonalon keresztül-vezesse az ártarifájában.

Az új, lényegesen leszállított aradi villanyárakat nem befolyásolhatja az a körülmény, hogy ki mennyit fogyaszt:

a kisfogyasztónak még inkább szüksége van a reális árengedményre, mint többszáz hektovat-áramfogyasztónak, merthiszen éppen a kisebbek, a kisegzisztenciák kereseti lehetőségei romlottak le olyannyira, hogy az elektromos világítás ma már primitív kulturszükségletéről is le kell mondaniok.

A villanygyár igazgatósága azzal érvel, hogy számtalan esetben redukciókat kell adnia. Hatóságokkal, egyesületekkel, ipar-telepekkel, politikai és egyéb elkötelezettségeivel szemben annyi redukciót kell adnia, hogy ezek már-már felborulással fenyegetik az egész költségvetését. nem akarunk egy pillanatra sem az elfogultság hibájába esni s a villanygyár urainak bizonyára igazuk is van ebben. Ám azonnal fel kell vetnünk a kérdést:

hogy jön viszont hozzá Arad lakosságának tulnyomó része, hogy viselje a rája háritott költségtöbbletet. — csak azért, hogy a villanygyár politikai és egyéb alapokon kedvezményes elbánásban részesítse a protegééjait...?

Hol van az megírva, hogy Ciupuliga Teodor, vagy Nagy János aradi lakosok fizessék a villanygyár költségvetésében mutatkozó differenciákat az igazgató urak helyett...? Engedjen az igazgatóság a maga hatalmas jövedelmeiből, ha a szivességtevés passzióit sportszerűleg üzik, de ne háritsák át a kisfogyasztók ezreire, amelyek a legjobban rá vannak utalva, hogy haladéktalanul redukálják az aradi villanyáram díjszabását!

Bizonyosra vesszük, hogy a harcban, amelyet Aradváros kereskedőtársadalma indított a tarifaredukció érdekében, mögöttük a kisegzisztenciák ezreivel, — csak győzelemhez jut előbb-utóbb az igazság. A Bucurestii Electrica S. A., — melynek kartell-érdekeltségébe tartozik az aradi villanygyár is, — sietett elküldeni egyik ügyvezető igazgatóját, az ipari körökben általánosan ismert Busila igazgató-főmérnököt, hogy „házilag“ is mielőbb engedékenységre hangolja az aradi villanydiktátorokat, — mert mi lesz, ha a kereskedelmi, vagy a munkaügyi miniszteriumban egyszer csak kénytelenek lesznek pár ellenzéki parlamenti interpelláció következtében foglalkozni a villanygyárak árdiktaturájával...?

Igen valószínű egyébként az is, hogy a városvezetőség, amelyet szerződést kötelez arra, hogy a villanygyár ügyeit időnként felülvizsgálja, nem fog most már késlekedni tovább, hogy felügyeleti jogát intézményesítse is az aradi villanygyárral szemben és Arad polgársága joggal el is várhatja, hogy azok a férfiak, akiket saját elhatározása folytán a város parlamentjébe küldött, helyükön a polgárság kizárólagos érdekeit fogják szem előtt tartani.

Tanulságos esetek

Bűnvádi feljelentés készül egy nagyváradai biztosítási tisztviselő ellen hamis eskü címén

— A Neuländer-bűnpör epilógusa — Néhány eklatáns példa — Hogyan rombolják le a komoly biztosítók presztizsét?

(Arad.) Pár napja csak, hogy az aradi törvényszék ítéletet hozott *Neuländer* Elemér aradi szücs ügyében, akit a bíróság felmentett' dacára annak, hogy az érdekelt biztosító intézetek, a *Steaua Romana*, az *Ancora* és a *Minerva* minden lehető eszközzel öngyújtást és csalást igyekezett rábizonyítani. Rendkívül tanulságos volt ez a bűnpör, amelynek még igen érdekes következményei lesznek. A biztosítók nagyváradai ügyvédje olyan hangon beszélt a tanukkal, hogy Neuländer védőjének többizbed erőlyesen kellett tiltakoznia a terrorisztikus magatartás ellen. Az egyik tanura, Guttman könyvelőre egyszerűen kijelentette, hogy gyanus, mert több olyan helyen állott alkalmazásban, ahol hirtelen tüzeset történt. Bizonyítani természetesen nem sikerült. A rendőrség könyvszakértője közölte, hogy olyan vendégőben étkezik, amelynek tulajdonosa a vádlott egyik rokona. Es így tovább. Még *Chera Florea* tűzoltóparancsnokot sem kímélte, amikor nem úgy vallott, ahogyan neki tetszett, egyszerűen kijelentette a bíróságnak:

— Kérem, a parancsnok ur nem emlékszik jól az esetre.

Mire a főearancsnok a hallgatóság sorából volt kénytelen tiltakozni:

— Miért mondja Ön ezt — kiáltotta közbe igenis jól emlékszem az esetre.

A bíróság hamarosan végetvetett annak a cseppet sem ártatlan társasjátéknak és felmentette az aradi szücsöt. A felmentéssel azonban nem fejeződött be az ügy. A védő ugyanis kihangsúlyozta, hogy az ügy egyik legfontosabb tanuja dr. Vass András nagyváradai szakértő, aki a biztosító társaságok szolgálatában áll, hamis vallomást tett. Ezt a sorban felvonult tanuk vallomása igazolta be. De a hiba ott van, hogy dr. Vass meg is esküdött vallomására, amely — ha a hivatalos szakértők vallomása nem olyan határozott — perdöntő is lehetett volna az öngyújtogatás vádjára nézve.

Orvosi kozmetikai intézet Arad, Str. Românului 14
Szőrtelenítés, szemöle selvólítás, arcápolás (bérletben is). Esti kikészítés. Külön tisztviselői áarak.

A védőügyvéd Neuländer képviselőjében hatóság fel-
revezetése, valamint hamis eskü címén tesz feljelen-
tést dr. Vass András ellen,

kérve a nagyváradai biztosítási szakértő súlyos megbüntetését,
amiért börtönbe akart juttatni egy ártatlan embert. A feljelentés
előreláthatólag a jövő hét elején kerül az aradi ügyészség elé.

Ez a kis eset mindenesetre gondolkodásra készítheti azo-
kat, akik hasonló kicsinyes intézeteknél biztosítást kötöttek,
vagy ilyen szándékuk van. Valami furcsa gyakorlat alakult ki
az utóbbi években. Az ilyen biztosítók az erőszakoskodásig
menő rábeszéléssel igyekeznek megakvirálni az embereket, ra-
gyogó színekkel ecsetelik, milyen megváltás az, ha szerencsét
len körülmények folytán kigyullad az üzlet, a malom, raktár
vagy ház és a kárt a biztosító intézet fedezi. Ez az elmélet. De
mi történik a gyakorlatban?

Ha ne adj Isten mégis tűz tör ki valahol, az efafta
biztosító intézet nyomában bűnvádi feljelentést tesz
gyújtogatás, vagy csalás címén.

Es akkor megkezdődött a kálvária, meghurcolás, esetleg letar-
tóztatás. Hónapok telnek el, míg tisztázódik az ügy... és a
nagynehezen kiharcolt biztosítási összeg elme gy költségekre,
üggyvédre s a többire.

Le kell szögezni azonban, vannak még komoly intézetek
is, De éppen ezeknek volna kötelessége rendet teremteni a biz-
tosítási dzsungelben, még mielőtt teljesen hitelét veszti a biz-
tosítás intézménye. Nem szabad megengedni, hogy egyes társa-
ságok ily módon igyekezzenek kibujni a kötelességek alól és
nem szabad megengedni, hogy emberek egész sorát hurcolják
meg, mert X. v. X. társaságnak nem kellemes kifizetni a tűzkárt.

Egész sor bírósági ítélet bizonyítja a fentieket, egész tömeg
adat igazolja azt a furcsa és eléggé meg nem bélyegezhető szo-
kást. Az utóbbi hónapokban négy ítélet hangzott el, részint a
temesvári táblánál, részint az aradi törvényszéknél, amelyeken
aradmegyei gazdákat, malomtulajdonosokat és kereskedőt men-
tettek fel. A végén mégis csak fizetni kell. De közben

existenciákat tesznek tönkre, embereket hurcolnak
a sárba, hamis tanukat szereznek,

csupán azért, hogy a lehető legkésőbbi határidőig elhúzzák a
fizetés napját. Ennek a divatnak véget kell vetni. Mert ha nem,
úgy hiába az ügyökök raja, hiába a legkomolyabbnak hangzó
ajánlat: senkisen fog biztosítást kötni és egymásután csukhat-
ják be képviselőiteket az intézetek.

A tisztességes alapon dolgozó, komoly vállalatokra vár ez a
kötelesség.

R.

Oriási hőség lesz szobájában, ha **Boros** **fatelepen vásárol.**

Volt Óvár-tér. — Telefon 591,

Füstbe ment terv

Deutsch Aladár adóeltitkolási ügyében nem részesülhet jutalomban a feljelentő

(Arad.) A napilapok az utóbbi időben gyakran foglalkoztak Deutsch Aladár volt aradi textilnagykereskedővel és adóeltitkolási ügyével. Deutsch Aladárt a pénzügyminiszterium Taranu Viktor aradi pénzügyi vezérfelügyelő előterjesztésére *három millió, sőt ujabban hatmillió lejes birsággal sújtotta*, mert a volt aradi textilnagykereskedő lényegesen kevesebb forgalmat jelentett be adózásra, mint amennyi ténylegesen volt. Beavatottak körében most a milliós birság egyik újabb fejleményéről beszélnek: arról, miképpen csaldott reményeiben a volt aradi textilnagykereskedő feljelentője, aki azt remélte, hogy minden különösebb fáradság nélkül százezrekhez sikerül jutnia.

A feljelentést Deutsch Aladár egyik voli alkalmazottja tette meg. Az illető alkalmazott, akf ismerte az üzleti titkokat, feljelentette volt főnökét. A vizsgálat eredménye a sok milliós birság volt.

A feljelentő most kérvényt nyújtott be a pénzügyminiszteriumhoz, amelytől a birság harminc százalékát kéri jutalomként.

A kérvényben arra hivatkozik, hogy az ő feljelentése nélkül a pénzügyi hatóságok sohasem jöttek volna rá az adóeltitkolásra és így neki köszönhető a visszaélés leleplezésén kívül az is, hogy az állam több millió lejes jövedelemhez jutott. Arra kéri tehát a pénzügyminiszteriumot, utalja ki számára a jutalmat. A kérvény már el is ment Bucurestibe és válasz ezideig nem érkezett. Pénzügyi körökben azonban megállapítják, hogy a miniszteriumból érkező válasz

keserű csaldódás lesz a feljelentő számára, mert közölni fogják vele, hogy nem áll módjukban jutalmat kiutalni számára.

— Az új adótörvények szerint — jelentette ki informátorunk — magánember nem kaphat jutalmat az adóeltitkolások nyomán kivetett birságokból. Azt a bizonyos harmincszázalékos prémiumot, amelyet jelen esetben a feljelentő kér —

a törvény csak pénzügyi tisztviselőknek engedélyezi, még pedig olyan hivatalnokoknak, akik az adóeltitkolást leleplezik. Deutsch Aladár esetében előreláthatólag senkisésem kap jutalmat, miután a pénzügyminiszterium kapta meg a feljelentést és küldötte le vizsgálat céljából Aradra.

A nyilatkozat mindenesetre tisztázza a helyzetet. Ha a feljelentő véletlenül haragudott volt főnökére, bosszuja beteljesedett. De keresni az ügyön nem tud.

Hiába volt a munka, a szaldogálás a bizonyítékok össze-

gyűjtésére, a jutalom vízbeesett. Pedig a mai viszonyok között nem megvetendő dolog pár napi munkával százezreket keresni...

Ezen az üzleten azonban egyedül és kizárólag csak az állam keresett...

És most szenteljünk pár sort az ügy állítólagos előzményeinek. Előljáróban le kell szögezni, hogy Deutsch Aladár sohasem tartozott azon aradiak közé, akik általános szimpátiának örvendtek. Sőt, ellenkezőleg. Senkisémm szerette az ügynökből lett milliomost. Például amikor pár évvel ezelőtt

egyszerre négy Minerva autóval vonult be Aradra, valamelyik alkalmi üzlet folytán szerezte őket, de olyan hangosan, olyan feltűnően csinálta, hogy mindenkinek szemetszurt. Amikor aradi üzletét feloszlatta, feljelentőjének három havi felmondást fizetett ki. Pedig csak hat hét járt volna. A tisztviselő megköszönte a pénzt és elment.

Pár hét múlva jelentkezett volt iónökénél.

— Deutsch ur, arra kérem, zsiráljon nekem egy 40.000 lejes váltót — mondotta.

Deutsch Aladár nem tartozik a humanisták közé. Elutasította. Pár nap múlva megtörtént a feljelentés. A negyvenezer lej milliókba került Deutsch Aladárnak. De nem hagyta magát „megvágni“...

Igy beszélnek egymás között a mindenről jól értesültek. Ha nem is igaz, — jól van kitalálva...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Izgalmas jelenetek közepette arverezték el egy aradi repülőkapitány özvegyét

Ezreket érő butorok egy 3500 lejes tartozásért. Egy részletre vett rádió szomorú története

(Arad.) Izgalmas jelenetek játszódtak le a közelmúltban egy kis Gh. Popa (Ferdinánd) uccai lakásban, ahol egy aradi repülőkapitány özvegye lakott esztendőkön át. A fiatal özvegy családja a békeévekben vezető szerepet vitt Arad

§

társadalmi életében. Hat évvel ezelőtt történt Galatiban a tragédia, amely a fiatal asszonyt megfosztotta férjétől: *a repülőkapitány egy ejtőernyő kipróbálásánál lezuhant és meghalt.* Az özvegy visszajött Aradra és nyugdíjából teljes visszavonultságban élt. Körülbelül két éve annak, hogy az özvegy rádiót vett egy aradi villanyfelszerelési üzletben 12 ezer lejért, azonkívül ugyanott rendelte meg lakásának új villanyberendezését is. Összesen 18 ezer lejt tett ki a számla, amelyből ezer lejenként 14 és fél ezer lejt törlesztett le. Az elmúlt hónapokban történt azonban, hogy a nyugdíjakat leszállított mértékben, késéssel utalták ki, úgy hogy az özvegy — a nehéz megélhetési viszonyok miatt egy részlettel elmaradt. Per kö-

vetkezett és foglalás, majd árverés. Mielőtt azonban az árverés megtörtént volna, az özvegy 500 lejes részletet ajánlott fel, azzal az ígérettel, hogy a következő hónapban már ismét ezer lejt fizet.

A részletet nem fogadták el, azonban megtartották az árverést a 3500 lejre, amely a perköltségekkel időközben tízezer lejre emelkedett.

Az árverésen a hitelezőn kívül egy – más árverésekről jól ismert – alkalmi vevő is résztvett és sikerült rövid licitálás után 6500 lejért eladni a lefoglalt butorokat. Elárverezték magát az ominozus rádiót, amelyet 12 ezer lejért vett meg a szerencsétlen özvegy, azonkívül egy zongorát, amelyért két nappal előbb tizenhatezer lejt ígérték és amelynek tényleges értéke körülbelül huszezer lejt volt, egy antik vitrint, szalondivánt, sezlont takaróval együtt, íróasztalt, hatalmas konzoltükröt, *összesen több mint negyvenezer lejt értékben, mindezt 6500 lejért.* Kettesbe vették meg: a hitelező és az alkalmi vevő.

Természetesen nem ment simán az árverés, a kétségbeesett özvegy közben öngyilkosságot is kísérelt meg és szándékáról csak nehezen tudták lebeszélni. Az ismert alárverező azzal vigasztalgatta az özvegyet:

— Ne féljen. Nem kell sirni, visszakap mindent.

Természetesen az ígéret csak ígéret maradt, senkinek sem volt szándékában az elvitt, illetve elkótyavetyélt érték tárgyakat visszaadni. Jellemző a helyzetre, hogy a ház egyik lakója figyelmes lett a történetekre és árverés közben

felajánlotta a hitelezőnek, hogy kifizeti a tízezer lejt, hagyják abba az árverést.

— Most már késő, nem tehetek semmit — válaszolta az elektro-technikus.

A kétségbeesett asszony szaladt mindenféle, – törvényszékre, ügyvédekhez, senkisémet tehetett már semmit. Az árverés a formák betartásával, törvényesen ment végbe. Csak egy kis szépséghibája volt az egész ügynek. A törvénykönyvekben tényleg csak paragrafusok vannak, jogesetek foglalnak helyet, a humanitás, a támasz nélkül álló özvegyasszonyokkal szemben tanusítandó eljárás szabályai másutt szerepelnek.

Folytatása az ügynek nem lesz. Nem is lehet. Az özvegy megfosztva értékes butordarabjaitól, kénytelen volt kisebb lakásba költözni és a hosszú téli estéken ráérő idcje van arra, hogy gondolkozzon, — érdemes volt-e részletre rádiót venni.

És ráérő ideje van az özvegynek azon is gondolkozni, vajjon így történt volna-e az eset akkor is, ha hat évvel czelőtt a bátor, daliás repülőkapitány ejtőernyője nem mondja fel váratlanul a szolgálatot párszáz méter magasságban, valahol az ég és a föld között, ... Vajjon ... ?

M.

de a CFR már perlektuálta az átvételt és minden valószínűség szerint rövidesen elérkezik a gyár reneszánsza

(Arad). Az Astra-gyár körül egyelőre szélcsend uralkodik, — de ez a szélcsend mesterséges ködök felhőit tartja a hatalmas gyártelep munkatermei, kéményei és gépcsarnokai felett. Amint az Erdélyi Élet legutóbbi számában *kétségbevonhatatlan bucurestii hírforrások alapján megírtuk*, azok a tárgyalások, amelyek a gyár megvételéről indultak a CFR vezérigazgatóság és az Astra bucurestii központi igazgatósága között,

döntő stádiumba jutottak, amelyek eredményeképpen létrejött az előzetes megegyezés, amely az Astra követeléseit az egykori államvasutakkal szemben új jogi formák között rendezte.

Egyben a CFR vezérigazgatósága nagyobb arányú megrendeléseket tett az aradi Astránál, melynek folytán megindulhattak a munkásfelvételek. A jelen pillanatban több, mint 1000 munkás dolgozik újra a gyártelepen és igen valószínű, hogy az igazgatóság még továbbra is növelni fogja a foglalkoztatott munkások számát.

A bukarestii tranzakció létrejötte Aradon is köztudomásra jutott. Annál inkább vegyes kommentárookra adott alkalmat az aradi igazgatóságnak kommunikációja, amelyben *nem volt ugyan sehohsem világosan kifejezve az, hogy a CFR vezérigazgatósága nem vette meg az Astrát, de az sem volt bennük, hogy megvette.*

Közgazdasági, sőt politikai körökben sem tudják egyelőre mire vélni az Astra aradi igazgatóságának ezt a dodonai közleményét, hiszen egész Aradváros és a megye gazdasági élete joggal elvárhatja, hogy

hivatalosan is minél előbb őszintén tárják fel a helyzetet: milyen feltételek között vette át a gyárat a CFR vezérigazgatósága és milyen feltételek biztosítják Arad számára ennek a hatalmas üzemnek további kívána'os működését...?

Ugy hisszük, a helyzet kendőzetlen tisztázása éppoly érdeke a gyárigazgatóságnak, mint Aradváros és Aradmegye gazdasági életének. Nem lehet ugyanis semmilyen oly elfogadható indoka az aradi igazgatóságnak, amely indokolhatná a bizonytalan helyzet további hivatalos fenntartását. Sapira Emanuel ügyvezető igazgató megnyugtató nyilatkozatai tehát további kiegészítésre várnak, amelyek végre is nyíltan feltárják a helyzetet, amelytől annyi munkáscsaládnak és ezek révén annyi ipari és kereskedelmi érdeknek sorsa kapcsolódik az Astra aradi üzeméhez.

Érdekes bonyodalmak

az aradi törvényszéken egy eltűnt akta körül

(Arad.) Érdekes elvi kérdés foglalkoztatja napok óta Arad jogászi és ügyészségi köreit. Az ügy tulajdonképpen már túl van a vizsgálati stádiumon és az az érdekes, hogy nem is maga az ügykomplexum kelt általános feltűnést, hanem a vele kapcsolatosan felmerülő hatásköri probléma. A kérdést, a vele szorosan összefüggő eseményekkel együtt az alábbiakban ismertetjük:

Több eset kapcsán megállapítást nyert már, hogy hivatalos akták eltűnnek az aradi törvényszék épületéből. Egy vastag aktacsomó körül indult el ezuttal is a változatos cselekmény fonala, amely rejtélyes körülmények között tűnt el a napokban az aradi ügyészség titkári hivatalából. A hatalmas aktacsomó annak a vizsgálatnak anyagát tartalmazza, amelyet az ügyészség a Csála-erdőtelep igazgatója, Economu Virgil, valamint a telep több adminisztratív tisztviselője ellen indított, akiket azzal vádoltak meg, hogy közel egymillió lejfel károsították meg az államot.

A vizsgálat során szükségessé vált, hogy az egyes aktákat újra átnézzék. Az érdeklődők azonban azt a meglepő felfedezést tették, hogy

a vastag dosszié nyomtalanul eltűnt abból a részletről, ahol őrzik,

A felfedezés után az esetről nyomban jelentést tettek Vulpe Constantin királyi főügyésznek, aki azonnal

a legszigorubb vizsgálatot rendelte el a Csála-telepi vizsgálati ügy aktahalmazának felkutatására.

A gyanu legelsősorban is egy tisztviselőre irányult, aki az akták kezelésével és nyilvántartásával van megbízva, tehát Vulpe főügyész az ő azonnali kihallgatását rendelte el. Az ügyészségi hivatalnok a megejtett kihallgatása során előadta, hogy a kérdéses aktacsomót valóban ő vette el letéti helyéről és azokat egy általánosan ismert aradi állami ügyvéd titkáranak adta át.

Prosenszky

hölgyfodrász volt Szent László-u. 2. (Strada Cloșca) Villanyondoláló gép. Tartós hajhullámok. — Hajfestés és paróka készítés. — Olcsó ár.

Fejfájás ellen ROZSNYAY fejpasztilla
Rozsnyay gyógyszerár, Arad.

Az ügyészségi tisztviselő meglepetést keltő vallomása után Vulpe királyi főügyész azonnal kihallgatásra rendelte be az aradi állami ügyvéd titkárát. Megállapítást nyert azonban az, hogy az ügyvédi titkár nem tartózkodott Aradon, mivel szüleihez utazott ki, akik egyik aradmegyei községben laknak. Az ügyészség tekintettel az ügy fontosságára, — telefon útján küldött utasítást az illető község csendőrőrsparancsnokságához, elrendelve, hogy az

állami ügyvéd titkárát haladéktalanul állítsák elő az aradi ügyészségen.

Ez természetesen azonnal be is következett és az esti órákban az ügyvéd titkára megjelent az ügyészségen, hogy tanu-vallomását megtegye.

Az ügyvédi titkár vallomása nyomán érdekes szituáció bontakozott ki az eltűnt aktacsomó ügyében. A fiatalember elmondotta, hogy főnöke utasítására jegyzeteket kellett volna készítenie az Economu ügy aktacsomójából és ebből a célből meg is jelent az ügyészség titkárságánál. Mivel azonban a munka nehézkesen haladt előre, az ügyészségi tisztviselő azt az ajánlatot tette, hogy vigye magával a dossziét és fejezze be a munkát irodájában. Így is történt: a titkár magához vette az egész aktacsomót, amelyet az irodába szállított el az ügyészségről.

A főügyész a titkár vallomása alapján kihallgatta magát az állami ügyvédet is, aki megerősítette tisztviselője vallomását. Az állami ügyvéd kijelentette, hogy a Csála-telepi vizsgálat ügyében a kincstár képviselője és ezért halaszthatatlan szüksége volt, hogy az aktákba betekintést nyerjen, mivel felettes hatóságai részletes jelentést kértek tőle az ügy állására vonatkozólag Bucureştibe. Ezeknek az adatoknak ki-jegyzésével titkárát bizta meg és tulajdonképpen nincs tudomása arról a megoldásról, amelyet a fiatal emberek egymás között megbeszéltek. A kérdéses napon másirányu elfoglaltságai irodájától távoltartották, titkára a cselédjének adta át az iratcsomót, hogy majd adják át az érette jelentkező ügyészségi tisztviselőnek. Tekintettel azonban arra, hogy irodai személyzet is mással volt elfoglalva, magát az aktacsomót fel sem bontották. Az ügyvéd azonban leszögezte, hogy

mint állami ügyvéd, a kincstár érdekeit képviseli ő is, éppugy, mint — álláspontja szerint, — az ügyész, tehát egyforma érdekeltségben van a vizsgálat vezetőivel is

Ennek révén, véleménye szerint, jogában állott volna mindenképpen betekintést nyernie az Economu-ügy aktáiba.

Eltételezve az állami ügyvéd által hangoztatott általános elvektől, aktákat az ügyészség az állami ügyvéd lakásáról haladéktalanul az eredeti helyükre szállította. Egyben

az első számú vizsgálóbírói hivatal megbízást kapott hogy az ügyben vizsgálatot vezessen be.

Seracu vizsgálóbíró azonnal megejtette az ügy valamennyi szereplőjének kihallgatását, majd áttette az egész vizsgálati anyagot a törvényszék illetékes szekciójához.

Mivel megállapítást nyert, hogy az ügyvéd nem adott megbízatást arra, hogy titkára elhozza az ügy dosziéját, az ő szerepét a vizsgálóbíró tisztázottnak vette. Ezzel szemben folyamatban hagyták az eljárást az ügyészségi tisztviselő, valamint az ügyvéd titkárja ellen. A törvényszék az ügyben már tartott egy tárgyalást, amelyen a fentvázolt történetek megállapítást nyertek. Ezzel kapcsolatosan a királyi főügyész az ügyészségi tisztviselőt, aki az ügyészségi iktatóhivatal vezetésére volt delegálva,

felmentette eddigi megbízatása alól, egyben pedig fegyelmi bejelentést tett a tisztviselő ellen.

Az ügyben a fegyelmi bíróság rövidesen dönteni fog.

Arad jogászai köreiből a fenti eljárástól függetlenül élénken kommentálják a történeteket, mivel az ügy felvette a kérdést:

lehet-e ugyanolyan jogosultsága egy állami ügyvédnek, valamelyes vizsgálati ügyben, mint a királyi főügyésznek

Jogászai körökben a vélemények inkább a negatív álláspont körül csoportosulnak és ezt az elvet támasztja alá az ókirály-ságbeli joggyakorlat is, amely vizsgálati ügyekben szinte korlátlan szabad kezet enged a királyi főügyésznek.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az Aradi Polgári Jótékony Nőegylet fizette meg Zabb István röpiratait

Furcsa história egy 2500 lejes számláról és egy kellemetlen tévedésről.

(Arad.) Beavatottak körében sokat beszélnek egy meglehetősen humoros tévedésről, amely egy aradi jótékonyági egyesületnek kerek kétésfélezer lejébe került és amely előreláthatólag a bíróság elé is kerül, ha a lörténet főhőse hamarosan nem rendezi az ügyet.

Pár héttel ezelőtt történt, hogy Zabb István aradi gyertyagyáros összeveszett a Polgári Jótékony Nőegyesület vezetésével — amelynek mellesleg megjegyezve maga is egyik tagja volt — és merész elhatározással röpiratot adott ki, amelyben *különféle vádakat emelt a vezetőség ellen*. A röpiratokat az egyik aradi nyomdában rendelte meg és át is vette rendben a munkát, azzal, hogy a számlát majd pár nap múlva küldjék el. Eddig rend-

Kiváló minőségű bükk és tölgy parketta
Mindennemű I osztályú száraz tűzifa
Bohn gyártmányú „Ultrasejt” téglák
és cserép

Kornis Testvérek R.-T.-nál,
Arad, Strada Alexandri 1. (volt Salacz-
ucca)
Telefon 501.

ben is volt az ügy, Zabb széjjelküldte a röpcéket, amelyeknek nyomán pár nap mulva *szabályszerű sajtópolémia tört ki*, nyilatkozatokkal és ellennyilatkozatokkal tarkítva. Ez a rész azonban nem érdekel bennünket, kövessük figyelemmel a nyomdatulajdonos számlájának furcsa útját.

Néhány nap mulva a nyomdatulajdonos elküldötte a 2500 lejről kiállított számlát Zabb Istvánhoz, aki röviden, de velősen közölte:

— Tessék a számlát a Polgári Jótékony Egyesülethez beküldeni, ott fizetik.

Az inkasszáns eleget is tett a felszólításnak és az egyesület pénztárnokánál jelentkezett, aki viszont felháborodva utasította el.

— Hogy képzelik ezt? — mondotta méltatlankodva. — Mi fizessük ki a saját vezetőségünk ellen kiadott röpiratot? Semmi közünk az egészhez, fizesse ki az, aki megrendelte!

Most már gondolkodóba esett az inkasszás, azt hitte, talán tévedett a címnél. *Felkereste tehát az Aradi Polgári Jótékony Nőegyletet* és a számlát dr. Borsós Béláné elnöknek prezentálta. Az elnöknő nem ismerte az ügyet.

— Kérem, én nem tudok erről a megrendelésről, tessék talán a pénztárnokhoz elmenni, ha mi rendeltük a nyomtatványokat, akkor ő kifizeti.

A számla tehát folytatta vándorutját. Most a nőegylet pénztárnokához került, aki nem tudott ugyan a rendelésről, de úgy vélte, hogy ha az elnöknő hozzá küldi az inkasszáns, valószínűleg le is szállították a kérdéses nyomtatványokat. Ismerte jól a nyomdatulajdonost és tisztában volt azzal, hogy nem küldené el a számlát, ha a megrendelés nem volna a legteljesebb rendben. Az még álmában sem jutott eszébe, hogy a nyomdatulajdonos nem az ő egyesületének szánta a számlát. *Kifizette tehát a 2500 lejt, Zabb István röpiratainak árát.*

Pár nappal ezelőtt, a nőegylet választmányi ülésén derült ki az egész tévedés és ekkor állapították meg, hogy a számla valahogyan eltévedt az egyesületek labirintusában és rossz helyre került. Most igyekezzenek helyrehozni a tévedést, illetve a röpiratok tényleges megrendelőjén bevasalni a 2500 lejt és ha ez nem sikerülne, úgy a kis eset bíróság elé kerül.

Igy fizette ki egy aradi nőegylet Zabb István dörgedelmes röpiratát a Polgári Jótékony Egyesület vezetői ellen.

Intimus.

Fütsön Antracit Tojás-Brikettel

Központi fűtésekkel és minden kályhánál olcsó, gazdaságos és szagtalan. Waggortételt és minden mennyiséget szállít, a vezér-**ALTMANN EDE** tüzifa és képviselő; széntelep

ARAD, volt Boros Béni tér 44. — Telefon 461.

Az Erdélyi Élet

villanyrovata, — speciális szerkezettel, — bárkinek díjtalanul rendelkezésére áll

(Arad.) . . . a Central mozgóban este negyed tíz órakor rövidzárlat keletkezett. A legjobb családban, illetve villanytelepen is előfordulhat ilyesmi. Másfelől azonban ilyenkor a készenlétben álló autós különítmény telefon-

hívásra azonnal kirobog és tíz percen belül rendbehozzák a hibát. Aradon többszörös telefonálgatás után végre nagynehezen tizenegyóra után kigördült egy árva kerékpáros, hogy megkeresse a bajokát. Közben a mozi közönsége várakozott, mert az áram hiányában az esti előadást megkezdeni nem lehetett. A villanytelep késedelme miatt az előadás tizenegy óra után kezdődött és egy óra után ért véget.

. . . a Dácia kávéház tulajdonosai, mint tudjuk, elsők voltak a drága villanyáram elleni küzdelemben és kikapcsolták világításuk nagyrészét, hogy a jól világító és sokkal olcsóbb petrolgázt alkalmazzák. — Nagy meglepetésükre rendeletet kaptak a városi főorvosi hivataltól, mely szerint petrolgáz lámpáikat nyolc napon belül szereljük le, mert azok ártalmasak az egészségre. Mindenki csodálkozott, aki ezt hallotta, mert nem tudják feltételezni a városi főorvostól, hogy hajlandó magát neveltségessé tenni és eszközül

szolgáltatni ki egy nyereszgedő árdrágító vállalatnak, csak azért, hogy zorsora árait büntetlenül tovább is szedhesse. Ma már mindenütt használnak petrolgáz lámpákat és még soha senki sem kifogásolta egészségügyi szempontból, mely tudvalevőleg csak a villanygyárra ártalmas, de nem a közönségre. Előreláthatólag a felsőbb fórumok lefujják a petrolgáz elleni akciót és nem a villanytelepnek adnak igazat árdrágító terrorizmusában.

. . . a villanytelep urai előterjesztették komplikált új tarifájukat, mely végeredményben cseppet sem mérsékli az árakat. Legelrejtettebb árdrágítása ennek a tarifának a speciális óra mézesmadzagja. Ez a speciális szerkezet bizonyos időben olcsóbb tarifára kapcsolja át az áramszámítást és külföldön általában használatos. Csak egy bibije van. Tudniillik Aradon kizárólag a villanytelepnél szerezhető be és nagyon drága. Mig külföldön a villanygyárak kívánatra ingyen kapcsolják be ezt a speciális órát, addig nálunk ezt is a fogyasztónak kell megfizetnie. Sem a kereskedők, sem a magánosok nem ugranak be ennek a csábító mézesmadzagnak, hanem az általános árleszállításon kívül követelik az óradíjak teljes eltörlését. Nem csürés-csavarást, hanem őszinte árleszállítást követel Arad közönsége.

Vegyen részt az Erdélyi Élet országos riportpályázatán !

Mialatt a telefonközpont alszik

Őn lemondhat előfizetői jogairól

(Arad.) A romániai Telefontársaság számos példáját mutatta eddig rövid működése alatt annak, hogy hogyan lehet nagy propagandát indítani meg egy üzleti cél érdekében és ezzel párhuzamosan hogyan lehet elhanyagolni egy már meglévő organizációt annyira, hogy éles cáfolata legyen a róla szóló sajtópropagandának...? Hogy további részletekbe egyelőre ne bocsájtkozzunk, számtalan esetben hallottuk és láttuk a Telefontársaság propaganda nyomatványait, amelyeken aggódo-

anyák beteg gyermekeik fekvőhelye fölé hajolva hívják — telefonon! — az orvost, aki természetesen erre teljesíti kötelességét és hívásra házhoz megy. Milyen ideális egy ilyen telefonapparátus...! — sóhajthatnak fel ilyenkor a naiv emyerek, A gyakorlatban ez persze egészen másképpen van. Éjnek idején telefonkapcsolást kapni kész gyötrellem és egy kisebbfajta idegrohással ér fel. A központ félórás szünetekben jelentkezik és akkor is téves számot kapcsol: irgalmasabb esetben pedig blindly bementja, hogy a kért szám „mással beszél...” Hogy mi történik közben egy-egy beteggel, azt mindenki elképzelheti.

Ilyen, illetve ehhez hasonló jelentősége van annak is, ahogyan a Telefontársaság a maga új előfizetőit dédelgeti. Az új előfizetőknek az év egy bizonyos szakában ingyen szerelik a készüléket: neveik külön fizetett kommunikében jelennek meg a napilapok hasábjain, hadd lássa a nép, hogy az emberek, hogy tolonganak, csakhogy évi 5000, illetve 7800 lejt fizethessenek a mindennapi idegtornáért Morgánéknak. Persze

arról hallgatnak a napilapok fizetett kommunikéi, hogy ugyanakkor hány régi előfizető esett idegösszeomlásba, hányan vágták a kagylót, az egész készüléket a falhoz,

hosszasan emlékezvén meg eközben a Morgán-ház le és felmenő, valamint oldalági rokonságáról... Ezekről az évi lemondásokról csak egyetlen egy statisztika készül és az sem a nyilvánosság számára. Ez a statisztika azonban sokkal beszédesebb a romániai Telefontársaság tevékenységére vonatkozólag — valamivel kevesebb propaganda-jelleggel, mint a hirdetéses kommunikék.

Nem tartjuk valószínűnek, hogy a Telefontársaság régi előfizetői különösebb kedvezményekre kívánnának igényt tartani, látván az új előfizetők nyilvános dédelgetését. A régi előfizetők, szegények, mindössze csak arra a „kedvezményre” szeretnének igényt tartani, hogy drága pénzükért rendes kiszolgálást, használható telefonösszeköttetést juttassanak számukra. Sajnos, ezt azonban hiába várják a Telefontársaságtól.

Félhangos Heti Hiradó

Az Astra kulturegyesület tüntetése a panamával vádolt dr. Lupas János mellett. — Mágnásesküvő készül Ujaradon. — Portré-megrendeléseket keres özv. örgróf Paliavicini Alfrédné

Arad. Az Astra kulturegyesület vasárnap előadást rendezett, amelyen egyedül dr. Lupas János egyetemi tanár szerepelt. Lupas dr. az Averescu kormány egészségügyi minisztere volt és neve a „gégetükör-panamá“-val kapcsolatosan gyakran szerepel a lapokban. Az egyetemi tanár utódját vádolja a százmilliók zsebetételeivel, mások viszont őt teszik érte felelőssé... csak a százmilliók hollétéről nem tudni semmit. A vasárnapi előadás — mint beavatottak mondják — szimpátia-tüntetés számba ment. Az Astra aradi fiókja ezzel a meghívással tüntetett Lupas János dr. mellett. És még egyébbel. Az előadás után *szép állóórával ajándékozták meg, amelyen ezüst plakett tolmácsolta az aradi kulturegyesület háláját az egyetemi tanár iránt*, amiért sorozatos előadásokat tartott Aradon. És ez a szimpátia-tüntetés nagyon jól esett Lupas dr.-nak, akit egyébként érdekes szálak fűznek Aradhoz. Két előkelő tanítványa és egy volt tanárja él itt. Tanítványai sorába tartoznak N. Comsa Gergely görög keleti püspök és Crișan Ascaniu Gimnáziumi igazgató, míg tanárja volt Goldis László volt kultuszminiszter.

Lupas dr., a harcokban megedzett politikus, meghatott szívvvel ült fel vasárnap este a kolozsvári gyorsvonatra...

✱

Kevesen tudják csak Aradon, hogy a közeljövőben érdekes mágnásesküvő színhelye lesz az ujaradi kastély. Özv. báró Noicsa Elekné unokája, a fiatal Pallavicini Alfréd örgróf esküszik örök hűséget egy Batthányi-komtesznek. A fiatal mágnás Budapesten ismerkedett meg menyasszonyával, aki a magyar főváros egyik ünnepelt szépsége. Romantikus szerelem kezdődött a fiatalok között, amelynek folytatása a nemrégiben intim körben megtartott eljegyzés volt. Az esküvő helyét és pontos idejét véglegesen nem allapították meg, de az özvegy báróné kívánságára előreláthatólag az ősi ujaradi kastély lesz az érdekes társadalmi esemény színhelye. A nagy ünnepségre úgy Erdély, mint az utódállamok

— **Fáj-e a gyomra?** Nincsen jó étvágya? Bélműködése rendetlen? Székrekedésben szenved? Nyugtalanul alszik? Ideges és fáj a feje? Használjon dr. Földes-féle SOLVO pirulát. Egy doboz ára 20 lej. Dr. Földes Béla gyógy-szertára Arad.

és Magyarország előkelő mágnás-családjai pár napig az uj-
aradi kastély vendégei lesznek, sőt — hír szerint — az es-
küvői szertartást *Majláth* Gusztáv gróf, gyulafehérvári püs-
pök végzi.

És a készülő esküvővel kapcsolatosan érdekes megem-
liteni, hogy a fiatal örgróf édesanyja, özv. örgróf *Pallavicini*
Alfrédné, aki már komoly sikereket könyvelhet el a festő-
művészet terén, most teljes energiával a portré-festésre adta
magát. A rendkívül tehetséges mágnásasszony azonban nem
elégszik meg a szokásos műkedvelői munkával, hanem ko-
molyan, hivatásszerűen dolgozik. Legutóbb az egri kanonok
portréját festette meg, természetes igen jelentős honorárium-
ért és a művészi körökben feltűnést keltett portrék után több
más, komoly megrendelést kapott. Az örgrólné most fejezi
be a megrendelt portrékat és már újabbakat igyekszik sze-
rezni — *ezuttal Aradon*. Előreláthatólag hamarosan alig
fogja gyógyzni leboncolítani a megrendeléseket, még a mai
gazdasági viszonyok dacára is.

Intimus.

Dömping áruk

egy aradi szövetlerakatban

(*Arad.*) Érdekes vásár kez-
dődik február elsején a segesvári
textilgyár aradi lerakatában.
Vajda Béla, a
lerakat tulaj-
donosa elha-
tározta, hogy
megmaradt téli
árakészletét
nagy kedvez-
ménnyel árusítja ki. Teljes téli
raktáranyagát

a kirakatban megjelölt
áraknál 30 százalékkal ol-
csóbban adják el február
1-étől 15-ig.

Az aradi közönség kétségtelen-
ül nagy örömmel fogadja ezt
a rendkívüli áreugedményt,
mely még a mai nehéz idők-
beu is lehetővé teszi, hogy a
kiváló minőségű segesvári szö-

veteket nagy választékban
mindenki olcsón beszerezhesse.

Itt említjük meg, hogy a se-
gesvári textilgyár tavaszi áruja
is rövidesen megjelenik az
aradi piacon, mely izléses min-
táival, elsőrendű minőségével
bizonyára kielégíti a legkénye-
sebb izléseket is. A tavaszi
anyag százötven variációban
jelenik meg, ami annyit jelent,
hogy bárki megtalálhatja vá-
laszték közben az izlésének
legjobban megfelelő szövetet.
Természetesen az árakat is
ugy kalkulálták, hogy azok
minden tekintetben alkalmaz-
kodnak a mai viszonyokhoz.

A modern üzletvezetés iskola-
példája Vajda Béla szövetlera-
kata és ennek tulajdonitható,
hogy az aradi piacon aránylag
rövid idő alatt nagy népszerű-
ségre tett szert.

Nem minden második, —

**mindenki nyerhet, — tapasztalatot,
aki osztálysorsjegyet vásárol**

(*Temesvár*). Az állami osztálysorsjáték elérkezett az ötödik széria fordulójához és megindult a propaganda ország-szerte a kisemberek keservesen megszerzett pénzecekskéinek

összetoborzása érdekében — az állami osztálysorsjáték kasszájába. Mert régi, jóhangzású szállóige az, hogy minden második sorsjegy nyer, de valószínűleg olyan értelemben, hogy ha nem is mindig pénznyereményt, ha régi is, de igaz, — hát tapasztalatot föltétlenül . . . ! Az bizonyos, hogy közben számosan vannak, akik nyernek: nyer a sorsjáték, nyer a bizománys, a propagandista, a borbély, a fodrász, a bur, a bur, a bur, azazhogy mindenki nyer, csak az nem, aki megvásárolta azt a bizonyos sorsjegyet.

Annyi bizonyos, hogy amíg a sorsjegyvásárlási propaganda négy osztályon át eljutott az ötödikig, sikerült alaposan lejáratni az akció vonzerejét. Ebben kétségkívül nem a sorsjáték rugalmas üzleti szellemü vezetősége a hibás, hanem a vidéki propagandistája, a szüklátóköri, szatócs-konceptiójú bizománys, aki a maga különböző levonásaival még azoknak a kedvét is elveszi a szisztematikus játéktól, akiknek egyébként volna rá fő öslegük, hogy megkockáztassák a nyereség reményében. Az a céltudatlan, vaktában két balkézzel dolgozó „propaganda“, amely itt folyik a sorsjátékok körül, az inkább

alkalmas arra, hogy a józaneszü embereket egyszer s mindenkorra visszarettentse a sorsjátékon való résztvételtől, semmint rácsábitsa a sorsjegyek megvásárolására.

Az ujságok hasábjain megjelenő otromba hirdetések, amelyek a legbárgyubb módon nélkülözik a propagatív erő jellegzetességeit és célirányos beállításait, — mindössze az érdekes hiranyag felől foglalják el a helyet. Egyre azonban alkalmasak: arra, hogy az olvasó, aki pénzt ad a lapért, hogy belőle olvasnivalót vásároljon magának, felbőszülve csapja

— **Feltétlenül intelligens** (iskolákat végzett) urihölgyet házvezetőnőnek keresek. Olyan uriasszonyt. urilányt, akinek otthona nincs. Illetve: aki a milióból, amiben él, szabadulni szeretne. Munkája könnyü és kevés. Családtagként szerepel. Anyagi igényeket és részletes referenciát sajátkezüleg irt levélben *Feley Bertalan, Sumuleu, via Miercurea Ciuc* címre kérek. Válaszbélyeg melléklendő a levélhez.

földhöz az egész ujságot, megpillantván az oldalas ötletlen félrevezető izetlenségeket Ma az a helyzet, hogy

a közönség minden rétegében alaposan ellanyhult az érdeklődés az ugynevezett „nyeremények“ után, amelyekről rendszerint kiderül, hogy csupán arra alkalmasok, hogy a bizományos új ürüggyel két-szerannyi értékű sorsjegyet sózzon a gyanutlan vásárló nyakára, mint amekkora összeget legelőször valóban anyagi haszon reményében fektetett bele.

Mindezek a szempontok, legfőképpen azonban a vidék; bizományosok értelem nélküli ide-oda kapkodása megérdemi a figyelmet az osztálysorsjáték bucarestii központjának részéről is, hogy gondolkozzanak végre rajta, hogyan lehetne a jelenlegi állapotokon segíteni. Mert nem kell hozzá különösebb jóstehetség, hogy mindenki belássa a mai rendszer hiányosságai és helyi kinövései folytán, hogy a sorsjátékon nyerni valóban csak egyet lehet: tapasztalatot Ezzel szemben kiki annyit veszíthet és csalódhat rózsaszín reményeibe n — amennyit csak akar!

Hapci, hapci...

— Mi van magával, Szemfülessy, csak nem náthás?

— De bizony, Szerkesztő ur, alaposan elővett az influenza.

— Hát aztán, hol szerezte?

— Ezt is ennek az átkozott sportnak köszönhetem.

Korcsolyázni tanulólok és bizony többet ülök, mint állok a jégen.

— No akkor csak gyorsan mondja el, ha tud valami pletykát, mert nem szeretném az influenzát elhódítani magától!

— Harcias hireim vannak ezuttal, mégpedig számszerint kettő. Az egyik számai a külföldre nyulnak, a másik itt helyben történt.

— Hagyja hallani!

— A szomszédvárosbeli proficsapat sikeres külföldi turáját nem a legszebb eredménnyel

fejezte be. A vereségnek sok féle magyarázatát kolportálták, de mindenképpen érthetetlen volt, hogy egy olyan klasszisu együttes, mint a kék-sárga csapat, félidőbeli 3:0-as vezetés után a második half-time-ban féltucatnyi dugót szedjen be. Az eset azonban rögtön érthetővé válik, ha megemlítjük, hogy a második félidő elején a csapattal kölcsönjátékosként utazott válogatott hátvéd, valamint az allround képességű, feketebőrű, italbíró half csatár a pályán összeverekedtek és a csapat létszáma kilencre apadt...

— Na és a másik harcias hír?

— A napokban történt egyik egyesületünkénél, amely a legintenzívebb klubéletet folytatja, hogy termeiben egyes fiatalok egyének — horribill dictu — römikövezni és dominózni merészelték, mégpedig

pénzbe. Tudomására jutott ez az egyesület erélyes, energikus és fegyelmet tartani tudó elnökének, aki a delikvenseket maga elé citálta és hatalmas pofonokkal vette el a kedvüket attól, hogy egymás pénzét elnyerjék. Valóságos salamoni ítélet volt...

— Mi hír a jégen?

— A korcsolya-sport hívei nagy elánnal vetették magukat kedvenc sportjukra és nagy a forgalom délelőtt és esténként úgy az AKE nál, mint a ligetben és a Gloria CFR sporttelepén. Mükorcsolyázóink nagy formában vannak és egy új csillaggal gyarapodtak. Egyik aradi sportfiu néhány heti külföldi tarfózkodása alatt trénerrel képezte magát és most azt állítja, hogy az ország legjobb mükorcsolyázója. A fiu egyáltalán nem mondható szerénynek!

— Futballbanj van-e valami újság?

— Mielőtt helyi eseményekre rátérnék, közölnöm kell, hogy a váradi „Wundermannschaft“ megérkezett Korzika szigetére ahol az emberevők már erősen fenik a fogukat, hogy „megeszik“ a körösparti Páris büszke fiait. A múlt héten valamelyik éjszaka szokatlan zajra ébredtem, képzelje szerkesztő ur, mi volt? A kannibálok éppen akkor fenték a fogukat a NAC-ra.

— Hallja, Szemfülessy, ha maga engem itt ham-ham viccekkel traktál, úgy azonnal kiteszem a szürét!

— Ne haragudjon, drága

szerkesztő ur, de azt még el kell mondanom, hogy amikor megint elaludtam, egyszer csak éktelen csaholásra ébredtem. A váradiak ugyanis éppen akkor kötötték az ebet a karóhoz, hogy ők bizony nem hagyják megcsorbítani veretlenségüket!

— Ebből elég, utig! Van még valami pletykája?

— Az egyik egyesületben, amint a legutóbb említettem, az árvizkárosult egyesületben diplomáciai kiküldetésben volt vezető, lemondott, de utódjának működését mindenben igyekszik gáncsolni. Az egyesület március hónapban szabad és így elhelyezkedést keresett vidéken. Ajánlatokat is akartak szétküldeni egyes városokba, hogy nem tudnák-e a csapatot egy bizonyos meghatározott összegért, ezeken és ezeken a terminusokon fogadni. A levelek azonban nem mentek. Lehet, miután a lemondott vezető (?) kijelentette, hogy az azokban feltüntetett összegekért a csapat nem tudja a mérközést abszolválni. Az illető vezetőt elfelejti, hogy az ilyenmű gáncsoskodásokkal nemcsak utódjának árt, de főképpen az egyesületeknek! De most már nem zavarom tovább szerkesztő urat. Megyek. Ugyis sürgős do'gom van.

— Csak nem a ping-pong világbajnokságokra siet?

— Oda is elnézek, de most fontosabb dolgom van. Sietek pályázatot benyújtani a Gloria pálya büfféjére, hátha én kapom meg a bérletet!...

w.

M U Z S A Y N Á L

színházzal szemben. **Téli öltönyök és téli kabátok. Trench-coat.** Nem gyári áru! Minden drb. saját készítmény. Mielőtt bárhol vásárol, keressen fel. Merkur bevásárlási könyvre 6 havi hitel.

Hölgyeim és uraim,

— heti hirelnket közöljük

Deutsch Aladár volt aradi textílnagykereskedő bonyodalmas adóeltitkolási ügyéről lapunk más helyén emlékezünk meg. A három milliós bírságot a pénzügyminiszterium tudva-nyomban bekebelezte Deutsch Aladár nagyváradi ingatlanára, a volt Marmorosch féle bankházra. Az idegileg teljesen összeroppant kereskedőt, akinek a közelmúltban már halálhírét terjesztették, ez az újabb megpróbáltatás teljesen összetörte. Régi szivbaja ujult erővel támadta meg s az elmúlt napokban már annyira rosszul volt, hogy családja éjszaka küldött orvosokért, akik egymásután, a hajnali órákig több injekciót adtak a betegnek. Reggel felé kissé megnyugodott, állapota még mindig változatlanul súlyos.

— *Más.* Érthetetlen az a közöny, amivel a Cfr. a szomszédos forgalmat lebonyolító autóbuszok konkurrenciáját nézi. A közönség körében már az a hír járja, hogy a vasut szándékosan állítja rosszul össze menetrendjét, hogy az utasokat az autóbuszokon való utazásra kényszerítse. Nem valószínű, hogy ez így van, de jellemző, hogy ez a közöny feltűnt a közönségnek. Nem áll rendelkezésünkre semilyen adat, hogy kikutassuk, mennyi kárt szenved a Cfr és a Hegyaljai motoros azzal, hogy a közönség az autóbuszokat használja a helyközi forgalomban. Annyi bizonyos, hogy súlyos milliókról lehet szó. A **Vasút-tarifán még a redukióibután C isj** méreg drága, ezt még betetőzi a lehetetlenül összeállított menetrend és máris megkaptuk, hogy miért szaladnak a vonatok üresen és az autóbuszok, ezek a rozoga tragacsok, zsfoltan. Érde- mes ezzel a kérdéssel illetékes helyeken intenzíven foglal- kozni, ami egyrészt az állam, másrészt a közönség érdeke.

— *Más.* Tünődnek a bankok, azon tünődnek, fizesse- nek-e osztalékot 1932-re vagy sem. A bankok között ebben a kérdésben nincs egységes felfogás. Akik az osztalék ellen vannak, azok nem is akarják nyilvánosságra hozni álláspont- juk indokát. Mindenesetre figyelemre méltó ez a töprengés, ez a hamleti dilemma: lesz-e osztalék vagy sem? De akár- hogy dől is el a kérdés, a bankok mindenesetre jól járnak. A munkanélkülieknek viszont nincs ilyen gondjuk, náluk a kérdés valóban hamleti: lenni vagy nem lenni. Vagy helye- sebben: enni vagy nem enni?

— *Más.* Az új kereskedelmi kodex szerint a kereske- delmi társulatok köteleztetnek arra, hogy naplóikat csakis román nyelven vezessék. Ez a paragrafus különösen sérel- mes a kisebbségi kereskedelmi társulatok szempontjából. A kisebbségi vállalat kénytelen lesz a maga kisebbségi vevői- vel román nyelven levelezni, — annál is inkább, mert csak a megszámozott oldalú levelezési könyv kópiaoldalát fogad- ják el másolatnak. Ebből egyrészt az következik, hogy az új kereskedelmi törvény a román nyelvtudás kötelezettségét

az állami élethői átviszi a magánéletbe is ezáltal egy csomó tisztviselő állása rendül meg. Természetesen elsősorban régi, érdemes tisztviselőkről van szó, akik már képtelenek elsajátítani az állam nyelvét. Másrészt pedig a kisebbségi vállalatok kénytelenek lesznek két nyelven levelezni, először hivatalosan románul, másodsorú kísérő és magyarázó levelet küldeni a kisebbségi klienseknek, hogy mindenki a maga nyelvén megértse, miről van szó.

Más. Az Erdélyi Élet rendkívüli kiadásban felhívja Aradváros társadalmát, hogy csatlakozzék a kereskedők világitási bojkottjához. Felhívásunk városszerte általános megértéssel találkozott. A közönség, mely eddig tétlenül tűrte a villanygyár uzsoratarifáját, szívesen vesz részt ebben az akcióban, annál is inkább, mert ez a kérdés súlyosan zörgette a város problémáit. A mai viszonyok között igazán nem fontos magánlakásokban Duna-ünnepélyek rendezése. Nem kell tizenkét égővel kivilágítani az ebédlőket és a mellékhelyiségekben sem muszáj százas körtéket használni. A magánvilágítást is lehet csökkenteni a negyedére anélkül, hogy bántó volna. Üzemekben, műhelyekben, üzletekben, gyárakban pedig nyugodtan felszerelhetők az olcsó és célt szolgáló petrolux lámpák, melyekről csak az elfogultság állapíthatta meg, hogy ártalmasak az egészségre. Ezekről legfeljebb a villanygyárban kapnak szívbajt.

— *Más.* Manescu Virgil barátságos uton kivált az aradi Corso mozgó kötelékéből, mert itteni helyzete inkomtabilissé vált azáltal, hogy érdekeltiséget vállalt az Uránia mozgóban. Manescu a Román Irók Egyesületét is képviselte a Corsóban, — helyére dr. Lázár Aurél közismert szimpatikus ügyvédet delegálta az egyesület. Manescu állítólag Bukarestben is érdekeltiséget vállalt egy most épülő mozgósínházban.

— *Más.* Zsurasztaloknál több válóperről beszélnek az utóbbi napokban. Válik egy nemrég nősült aradi orvos a feleségétől, akinek az egyik mellékucában volt modern rendelője, melynek felszerelését a közelmúltban elszállította Bukarestbe, ahol letelepedett. A válás anyagi okokból történik. A fiatal asszony hozományát alaposan megdézsmálták az existenciális kísérletek, melyek eddig sehogysem váltak be.

— *Más.* A Bancara—Kálmán ügy fordulatokban gazdag pereskedés után végre békés megoldást nyert, amiben kétségtelenül oroszlánrészük van Fischer Jenő dr. és Kell József dr. ügyvédeknek. A Bancara is jóllakott, — a Kálmán cég is megmaradt. Kálmán Adolf visszavonta kényszergyepségi kérelmét, sőt a napokban részvénytársasággá alakul át és friss erővel, nagy tervekkel kiépíti a vállalat reneszánszát.

— *Más.* Az aradi Szénásy és Tsa divatáruház egyik főnöke, a közönség és kereskedői körökben szimpatikus Szénásy János átvette a cég petrozsényi üzletének vezetését, mely a város egyik legnagyobb és legforgalmasabb áruháza.

— Hölgyeim és uraim... hireink közlését befejeztük.

Speaker.

MŰVÉSZI ESEMÉNYEK

A HANGOSFILM VILÁGÁBAN

Hogyan készült a Grand Hotel?

Vicky Baum világhírű regényéből készítette Edmond Goulding filmjét, amely nálunk most fog bemutatásra kerülni. Mielőtt ez a bemutató lezajlanék, nem lesz érdektelen megismerkedni azokkal az eseménydus intimitásokkal, amelyekben e film megszületésének története bővelkedik.

A szereposztás szenzációs: Greta Garbo, John Barrymore, Lionel Barrymore, Levis Stone, Wallace Berry, Joan Crawford. E szerepek betöltésénél mindegyiknek megvan a maga története.

Kevesek előtt ismeretes csak, hogy a báró szerepét, amelyet John Barrymore alakít, először John Gilbertnek osztották ki. Ekkor elterjedt az a hír, hogy Greta Garbo hallani sem akar róla, hogy a szerepet volt partnere játssza. Ez azonban mesterségesen terjesztett rágalom volt Gretáról, csak ellenségei találták ki, hogy más sztárookra lenne féltékeny. A valóság az, hogy Gouldingnak Greta maga jelentette ki, nagyon örülne, ha a szerepet Gilbert játszáná és itt is bebizonyítaná, hogy méltó a régi hírnévnek. Erre Goulding meghívta Gilbertet próbára, az eredmény azonban nem volt kielégítő és Gilbert jónak látta lemondani a szerepről. Erre a választás John Barrymorera esett, akinek így első ízben nyílt alkalmá Greta Garboval együtt filmezni.

Amilyen boldoggá tette ez Barrymoret, épp oly kevésbé volt elragadtatva attól, hogy Lionel fivére is helyett kapott a szereposztásban. Emiatt nem is akarta vállalni a szerepet és remélte, hogy így majd Kreingeleit, Lionel helyett a másik jelölt, Buster Keaton fogja kapni. Ebből azonban nem lett semmi, mert hiába örült Keaton, hogy most az egyszer végre tragikus szerephez jut, Goulding még nem merte a halál felé közeledő és utolsó napjait sebes életvággyal élő embert komikus színléssel játszani. Hosszas viták után Lionel maradt a szereposztásban és John is belenyugodott.

Lewis Stonenál nagyszerűen ment minden. Köztudomásu, hogy ennek a színésznek rendkívüli tekintélye van és mellesleg, milyen szerepet játszik. Itt azonban el volt bűvölve a kapott szereptől és nagy lelkesedéssel fogadta a szerződtetést.

Két szerep volt még hátra: a „rossz“ Preysing és Flemmchen, a gépirókiasszony. Preysingnél, a brutális bankárnál, aki beleszerett Flemmchenbe, nem habozott Goulding: Wallace Beeryt találta a legideálisabb megszemélyesítőnek. Beery azonban tiltakozott ez ellen, mert ő éveken át játszott intrikus szerepet és ezután csak nagynehezen szabadult meg

Greta Garbo

a közönség elienszenvétől, mikor egymás után két szimpatikus szerepben mutatkozott be. Mikor Preysing szerepét ajánlották neki, bizonyítgatni kezdte, hogy ez a szerep nagyon jól illik Jean Hersholtnek. Végül az igazgatóság győzött, vállalnia kellett a szerepet és Hersholt maradt a hotelportás, mint eredetileg tervezték.

Mikor Joan Crawfordnak a kis gépirólány mellékszerepét ajánlották, nagyon dühös lett. Gouldingnak nagy rendezői diplomáciával kellett megértetnie vele, hogy ha a szerep másodrendű is, tele van drámai jelenetekkel, sikert fog aratni, és a szezon legnagyobb filmről van szó. Joan megadta magát.

Igy készült a szereposztás, ennyi intrikával, zajjal és illuziórombolással. Mikor aztán a játékra került a sor, a kiváló szereplők mindegyike tudásának legjavát nyújtotta.

A „Grand Hotel“ film senkit nem fog hidegen hagyni és ezért volt érdemes fentieket mind elmondani.

Martin Johnson a „Congorilla“ csodáiról

Café de Paris. Ülök egy asztalnál. Egy félreeső sarokban Janet Gaynor és Charles Farrell reggeliznek. Egyébként azt suttojják Movietone-Cityben, hogy jegyesek lennének.

(Megjegyzem, hogy nem Párisban vagyunk, hanem Movietone-Cityben, a Fox csodás filmvárosában, ahol a sok ucca egyikében van a Café de Paris, a filmsztárok találkozóhelye, itt töltik szabad idejüket.)

— Megengedi, hogy helyet foglaljunk az asztalánál? Fölnézek. Egy szél és napbarnította, életerős férfi áll előttem, mellette egy nő. Ismerősök. Martin és Osa Johnson a rettenhetetlen felfedezők, akik megvalósították az afrikai dzungelben a világhírű „Congorilla“ filmet.

Hogyan lett elkészítve az első afrikai film közvetlen hangos változatában?

Martin és Osa Johnson meglepődtek, mert azzal a szándékkal jöttek a Café de Parisba, hogy nyugodtan uzsonnázzanak és pont egy interwiew-ra vadászó riporter asztalához tévedtek. De már késő volt, kénytelenek felelni kérdéseimre.

— Mint egyike azoknak az afrikai kutatóknak, akik passzióból utaznak — meséli Martin Johnson — egy hangosfilmet akartam készíteni Középfrika fekete tartományairól amely hűen adja vissza a dzsungel belső életét, titokzatos hangjait. Eddig sok afrikai filmet készítettek, egyesek sikerültek, mások nem voltak elég érdekesek. De ezideig egy sem volt valódi hangosfilm. Az összes eddigi afrikai filmek, még a legnagyobbak is, eredetileg némák voltak, A hangokat a stúdióban szinkronizálták utánzás útján. Dehát ez nem is

olyan nagy baj, mert a filmben meg van engedve bármilyen trükk, főképpen, ha az sikerül és a közönséget mulattatja. Ezzel szemben visszaélés a közönség bizalmával az az eset, amikor egy szinkronizált filmet, mint természet után fõlvelt hangos filmet hirdetnek“.

— „Nem könnyü dolog egy szimpla néma készülékkel sem az õserdõben dolgozni, most elképzeld, hogy mit jelent az, ha valaki hangos felvevõgépekkel akar filmezni: villanyfejlesztõ gép, amplifikátorok, mikrofonok, vezetékek stb. Nem is beszélve azokról a veszélyekrõl, melyek az embert állandóan fenyegetik, különösen a vadállatok felvételénél. A mikrofon elhelyezése, amely gondosan el kell legyen rajta állatokat ébersége elõl, nagyon komplikált probléma. És ennyi nehézség miatt sokan le kellett mondjanak arról a tervrõl, hogy direkt hangosfilmre vegyék fõl az õserdõt.

— Azonban nekem csak egy törekvésem volt: megvalósítani egy eredeti hangosfilmet, — minden trükk nélkül — Afrika dzungeljeiben. Azt akartam, hogy expedíció: utamról visszatérve, egy szigorúan autentikus filmet hozzak magammal, ami a maga valóságában és hûségében adja vissza a Fekete Kontinens igazi képét és misztikumát.

A FOX MOVIE TONE az afrikai dzungelben

— Nem állott módunkban, hogy elektromos gépekkel kalandozzunk Afrikában és nagyméretü hangos felvevõ készülékeket szállítsunk magunk után. Feltétlenül praktikus, könnyen szállítható készülékekre volt szükségünk, amelyek ellentállanak az idõjárás viszonságainak. Rögtõn a Fox Movie-tone-ra gondoltam, könnyen szállítható speciális Western Electric gyártmányu készülékek, amelyek külön a Fox hangos hirdók és egyéb aktuális dolgok felvételére készültek. Tárgyalásba bocsátkoztam a Fox Film Corporation-al és ennek eredményeképpen fõlszereltek a legmodernebb, szállítható, hogy olyan hûen és pontosan tudtam filmezni Kongo szüz területein, a hegyeket és õserdõket.

— Tehát — szakítja félbe Osa Johnson a férjét — a mi filmünk az elsõ és eddig az egyedüli afrikai film, amelyiket közvetlenül a természet után vettünk fõl.

Hét hét a Pigmeusok országában

— Óriási zebra nyájak, zsiráfok és antilopok melyek a kék tóra mennek inni, ahonnan az oroszlánok zavarják vissza õket a dzsungelbe, azok a dolgok, amiket már látott a közönség a különbözõ afrikai filmekben, — folytatja Martin Johnson — Az én expedícióm azonban hozott valami eddig még nem látottat, valami egészen eredetit: látogatás a Pigmeusok

Mindennemü fûszer és csemegeárunk
legjobb minõség- **ÉLES** fûszer- és cseme-
ben, legolcsóbban geüzletében o—o

országában. A mi karavánunk eljutott a Belga Kongó mélyére, a szűz Ituri erdőbe. Itt éltünk 7 hétig a Pigmus törzsek között, megbarátkozva az ő életükkel, szokásaikkal, amit fehér ember eddig még nem látott. Miután megtudtam nyerni a Pigmeusok bizalmát, hozzá kezdtem a munkához. És sikerült a hangos celuloidra igen érdekes és eredeti részleteket fölvennem a Pigmeusok szokásairól és erkölcseiről.

A gorillák

— A férjem a Pigmeusokról beszélt, — mondja Johnson asszony — aki különben nagyon szimpatikus, kedves, fiatal hölgy: nem szakítottam félbe, mert nem akartam anyagot szolgáltatni azoknak, akik azt állítják, hogy az asszony-nép szájas.

— De most már nem tudok tovább hallgatni: én is kell egy néhány szót szóljak: A Pigmeusokon kívül még még foglalkozik e film egy igen érdekes és eddig még páratlan dologgal; jelenetek a gorillák intim életéből. — Az óriás majmoknak csodálatos a viselkedésük. Nem csak a szcenárium-írók meséje, hanem valóban is megtörténik, hogy a gorillák elrabolják a nőket és felmásznak velük a fákra. Az ember-majmoktól még az oroszánok is félnek. A nagy hatalmas lábával képes megfojtani a legerősebb vadállatot is.

— Ezzel szemben a gorillák békés családi életet élnek. A mikrofonnal és a felvevő készülékkel igen érdekes jeleneteket sikerült megörökíteni.

Kaliforniába való visszaérkezésünk után meg kellett válnak gorilláimtól, melyeket az Alumbango hegységben ejtettem foglyul. Eladtam a San-Diegoi állatkertnek azzal a feltétellel, hogy meg fognak hívni a . . . „lakodalmukra“.

— Még egy kérdés, Johnson asszony. Mit jelent a „Congorilla“? — A filmnek a címe nem egyéb, mint a Congo és Gorilla összetétele, vagyis egy rövidített összevonás, amely magába foglalja filmünk alapját és elgondolását.

Gaál Franciska első filmje:

Paprika.

Bánky Vilma filmkarrierje óta csak egy magyar nő volt, aki jelentős sikert aratott külföldön a filmen: Nagy Kató. A két magyar filmszínésznő sikere óta csönd volt, míg most Gaál Franciskáról beszélnek olyan elragadtatott hangon a német filmkritikusok, amely csak az igazán kiváltságosoknak jár ki. A Paprika a berlini siker után rövidesen elkerül Ro-

**Vegyen részt az Erdélyi Élet
országos riportpályázatán !**

mániába is. Gaál Franciska egyik nyilatkozatában arra kérte a közönséget, hogy ne várjanak tőle emberfelettit, hiszen most játszott először felvevőgép előtt s amit játékban és hangban adhatott, az természetszerűleg sokkal kevesebb, mint amit a valóságban tud. Meg kell állapítanunk, hogy Gaál Franciska ebben az első filmjében

sokkal többet és tökéletesebbet adott,

mint amit nyilatkozata után elvárhattunk volna tőle. Gaál Franciska a film minden részében kifogástalan, sőt egyes jelenetekben magávalragadóan kedves, szép és temperamentosos. Különösen áll ez a „mulató jelenetre“, amelyben művésziesen finom eszközökkel dolgozik s kénye-kedvére neveteti vagy rikatja meg a közönséget. Ez a film Gaál Franciska első filmje, amelyben egy magyar leányt játszik, ak Berlinbe kerül, rosszul beszél németül és az idegen, erősen nyugati környezetben ő maga is idegen marad. Ami ebben a filmjében a legerősebben hat, azt elsősorban szerepének szinte exotikusan ható sok-sok külsősége hozza magával, még azokon a helyeken is, amelyekben a nem eléggé tájékozott német filmíró klssé mértéktelenül becsüli túl a magyar paprikának a szivre és lélekre gyakorolt hatását. A filmezésnél nem a játék, hanem a gondolkodás a legfontosabb.

Gaál Franciska kitűnően játszik és okosan gondolkodik.

E két érték megállapításával az az érzésünk, hogy Gaál Franciskának szépen induló filmszínésznői pályáján a második és harmadik film sikere vagy sikertelensége lesz a döntő, az a két film, amelyeknél eltűnnek a sallangos külsőségek és egyedül csak a művész áll szemben a közönséggel. Egyébként B. E. Lühge filmmeséje hatásos. Nagy sikere volt.

Vidéki urinőknek

legkényelmesebb, ha ruhájukat

K R E B S

festő és vegytisztítóhoz viszik, közel a villamoshoz és a vidéki autóállomással szemben van.

Arad, volt Boros Béni-tér 51. Fiók : v. Deák Ferenc-uca.

Bevásárlás előtt tekintse meg

Szántó és Komlós

ruhanagyáruház szenzációs kirakatait. — Mélyen leszállított áruk. Mérték utáni rendelések gyorsan, pontosan és megbízhatóan eszközöltetnek. Szenzációs nagy raktár iskolaöltönyökben.

A R A D, Színházépület.

Vegyen részt az Erdélyi Élet

országos riportpályázatán!

Ajándékot
előnyös és olcsó árakon vásárolhat

C S Á K Y
órá s ékszerésznél

Arad. Lutheránus temp-
lommal szemben. Óra, ék-
szerjavítás, ékszervésés
elsőrangú kivitelben. 00

Széna,
here,
szalma

BOROS

fa- és szénakereskedőnél volt
Óvár-tér. — Telefon 591

Városi kávéház

Leszállított árak. Elsőrendű kiszolgálás
Elkülönített játéktermek. Szeparált bridge-
szalon. Estéknként parkettánc. Aradváros közön-
ségének évtizedek óta megszokott találkozóhelye

Kül- és belföldi gyógyszerkülönlegességek

Vojtek gyógyszer-tár

K N A P P

gőz- és víz-utanyerőre berendezett vállalata
volt Weitzer-ucca 11. — volt Magyar-ucca 10.

**Csak az árak olcsók — minő-
ségünk változatlanul jók!**

GOLDSTEIN LAJOS
DIVATÁRUHÁZA

Arad, Str. Bratianu (Weitzer János-ucca) 2.

Mélyen leszállított árakon nagy választékot nyújtunk koszt-
tüm és kabátujdonságokban, bársonyok, selymek és mosóanya-
gokban. A hölgy és férfiközönség kedvelt bevásárlási helye.

Megnyílt a

„Revü“ uriszabóság

ARAD, Deák Ferenc-u. 15. kapu alatt.

A megszűnt Sámson Jakab-cég szabásának, Csont
Sándor vezetésével készülnek a legújabb szabásu ruhák.
Pontos és szolid kiszolgálás! Elsőrangú munka! Olcsó ár!

Kiadja az „Erdélyi Élet“ Lapkiadó Vállalat.

Tip. Lovrov, Arad